

N'ALI

LA REVISTA DE LA COMARCA DE PONENT

Any III n° 27

Novembre 1988

Apt. 79 07150 ANDRATX

**RADIO-TAXI
ANDRAITX**

67 23 98

DEPORTES

T O L O

Tel: 67 30 16

Juan Payés, 10 A

ANDRAITX (Mallorca)

RESTAURANTE

PIZZERIA LA PIAZZETA

Especialidad en
PIZZAS
PASTAS
y **CARNES**

PTO. ANDRAITX — TEL. 67 27 00

PANADERIA - PASTERERIA
CAFETERIA - HELADERIA

AVDA. MATEO BOSCH, 19

TEL. 67 18 04

TELE-CONTROL

ELECTRODOMESTICOS
REPARACION Y VENTA
DE TELEVISORES

Gabriel Pujol Barceló

Motllas Flexas, 3 - Tel. 67 16 41

ANDRAITX

G. A. T. 725

Colle 31 Diciembre, 12
Tells. } 20 46 00 - 20 45 02
          } 20 45 03 - 20 43 62
Telex 69131
07004 - PALMA DE MALLORCA

*El vostre
viatges*

AUTOMOSA

CONCESIONARIO OFICIAL

TALLERES

Escuder & Alzmany, 6

Tel. 67 10 78

VENTAS

Aragón, 2

Tel. 67 30 66

07150 ANDRAITX

N'ALÍ

LA REVISTA DE LA COMARCA DE PONENT
Apartat de correus 79.
07150 ANDRATX

Editen:

Coordinadora Parroquial
de Joves d'Andratx
Centre Cultural de
S'Arracó

Director: Joan Perelló
i Sansó

Redactor en Cap: Gaspar
Pujol i Flexas

REDACCIÓ

Joana Alemany i Mir,
Antoni Ensenyat i
Ferrà, Biel Ensenyat
i Pujol, Francesc
Femenias i Calafat,
Pere Flexas i Flexas,
Margalida Ferrà i
Ensenyat, Gabriel
Jofre i Mir, Miquel
Tur i Enseñat, Maria
Magdalena Pons, Miquel
Amengual i Saurina.

GERENT

Vicenç Flexas i Alemany

FOTOS

Michel'S, Tosafu.

Impressió:

Impremta BRINS
Ciutat

D.L. P.M. 295/1986

EDITORIAL

"Petit a petit l'oiseau fait son nid"... Així ho diuen els francesos per a dir "de mica en mica s'umpla pica"...

Hem triat aquest refrany per a presentar aquest número de la nostra revista per a explicar que curolles com la de N'ALÍ se fan a poc a poc i amb l'esforç de tots. Dels qui suquen la closca per a treure-ne unes paraules que siguin del vostre gust. Dels qui recullen entre llibres o papers vells dades d'arxiu que creuen d'utilitat. Del qui està a l'aguait per veure que passa i tenir-ne a punt el testimoni visual. Del qui acuradament acaricia les tecles de la màquina d'escriure o del que puntualment fa arribar el nou número a la vostra porta i també de vosaltres, estimats lectors, que amb fidelitat l'esperau i fulletjau cada mes. I això no són paraules. N'ALÍ és i ha de ser obra de tots.

Aquí teniu un a nova revista. Llegiu-la amb gust. És la vostra revista.

N'ALÍ

FESTA A PETRA

El 16 d'octubre tingué lloc a Petra la conclusió de les jornades en honor del Beat Juníper Serra. Acabaren en festa i desfilada de carrosses i agrupacions representatives. Andratx hi fou present, doblement present: la Banda de Cornetes i Tambors i l'Agrupació Aires d'Andratx. Aquesta presència és tan més de destacar si tenim en compte que tots els pobles de Mallorca hi foren convidats i tan sols 9 estaven representats a la desfilada.

FESTES DE LA BEATA

I del Beat a la Beata. I tampoc Andratx hi faltà a la Colcada que es celebrà a Ciutat dia 29 d'octubre. Dues carrosses i tres grups: Dimonis i la Beata d'Andratx, Coordinadora Parroquial de Joves d'Andratx i Agrupació Folklòrica Aires d'Andratx. La Colcada fou un èxit de públic i participació. Enguany acompanyà el bon temps.

De les carrosses en teniu una mostra a la portada. Cal dir que al natural resultaven més.

SES NOSTRES COSES

Tots els cicles es repeteixen puntualment. Tots Sants arriba com totes les altres festes anuals amb la mateixa puntualitat, encara que com més grans mos feim més aviat sembla que hi tornam a esser. És indiscutible que les solemnitats religioses van lligades a les profanes o viceversa. Lo que hom no pot espigolar és lo que fou primer, és com la tesi de l'ou o la gallina, si la profana medrà a l'empar de la religiosa o si fou creada la religiosa per a minimitzar la profana. El que si és segur amb totes les festes és que

duen aperallada la tradició de la "menjua" especial, sia dolça -lo més corrent- o sia qualsevol altra cosa que tengui una relació temporal amb la celebració: Per a Tots Sants, tords i esclatasangs, com diu la dita. I és veritat parlant de tords -deixem anar si amb restes de Kernobil encara- emperò en l'altre aspecte dels esclatasangs pocs ferm. Tothom pensava que les fortes pluges del passat mes de setembre serien prou, emperò la garriga torna esser seca ja, i no hi ha hagut l'esclat esperat.

De tota manera vos donarem una recepta d'"esclatasangs a la llauna" del cuiner andritxol més conegut i amb més professionalitat d'avui en dia, que fa que ens sentiguem molt orgullosos quan veim que se li reconeixen

ESCLATA-SANGS A LA LLAUNA

Aquest plat, desaparegut de fa anys, he cregut convenient de treure'l de dins la pols perquè el coneguïn els amants dels esclata-sangs.

Ingredients

600 g. d'esclata-sangs dels nostros boscos.
1 manat de cebes tendres.
1 tassa de julivert capolat.
4 grells d'all pelats i capolats.
1 dl. d'oli.
2 tomàtigs fresques mitjanceres, pelades i capolades.
1 manat d'espínacs tallat petit.
Un parell de fulles de bleda amb els tanys capolats.
1 fulla de llorer.
Un parell de fulles d'herbes fines.

Condiments

Sal, pebre blanc i una culleradeta de pebre vermell.

I parlant de Tots Sants i del Morts, la tradició dels Rosaris dolços dels ja esmentats dies. Si ens remontam a rite que els origina, segons el P. Llopart, podria esser del costum de repartir pa als necessitats a les tombes dels difunts a l'edat mitjana, costum que es perllongà fins quasi

els seus mèrits. Parlam de Mestre Tomeu Esteva de "S'Olivar", del seu llibre editat i presentat amb motiu de la IV Mostra de Cuina Mallorquina d'aquest any 1.988. Aquesta és la recepta tal i com ve al dit llibre:

Elaboració

Feis ben nets els esclata-sangs, rebejau-los i assaonau-los.

Agafau una placa de forn amb voreres de dos dits d'ample.

Tallau els espínacs i les bledes, en bocins petits, i assaonau-los.

(Recordau que les verdures s'han de rentar escrupulosament).

Feis nets les cebes tendres i els alls i capolau-los.

Pelau i capolau les tomàtigs.

Posau els espínacs i les bledes en un ribellet, assaonau-los amb una mica de sal i estrenyeu-los perquè amollin una mica de la seva aigua verda; escorreu-los i afegiu-hi els peduncles dels esclata-sangs capolats.

Mesclau tots els ingredients; assaonau-los lleugerament amb pebre vermell i amb pebre vermell, perquè els espínacs ja tenen sal.

Posau una mica d'oli a la placa de forn, col·locau-hi un sostre prim de verdures al fons i els esclata-sangs sencers partdamunt.

Cobriu els esclata-sangs amb la resta de la verdura.

Brufau-ho amb oli abundant i, llavors, amb el suc que se'n despregui, de tant en tant.

Cocu-ho al forn com si es tractàs d'un peix al forn.

Serviu-ho amb la mateixa placa a la taula.

bé l'any 1.600 a Mallorca. O d'una col·lecta de pa que es feia a les esglésies o parròquies i que més tard es repartia als pobres. També hi ha autors que citen que sobre les tombes dels romans difunts s'hi deixava el present de pa i del llum d'oli, com a ofrena
(continuació pàg. 13)

RESTAURANTE

Es Special

CARRETERA PUERTO DE ANDRAITX
TEL. 67 30 12

TALLER RAYMA

SERVICIO OFICIAL CITROËN

G/ VIA ROMA, 5

ANDRAITX

Tel. 673253

ALICIA QUIROGA
DE SOLERA

Petit

NIÑO - MODA JOVEN

Aragón, 7 - Tel. 67 31 67

ANDRAITX

AUTOS MORAGUES

RENT A CAR

C/. España, 7
Telf. 67 20 09

PTQ. ANDRAITX

(MALLORCA)

**CAFETERIA
SNACK - BAR**

Quijote

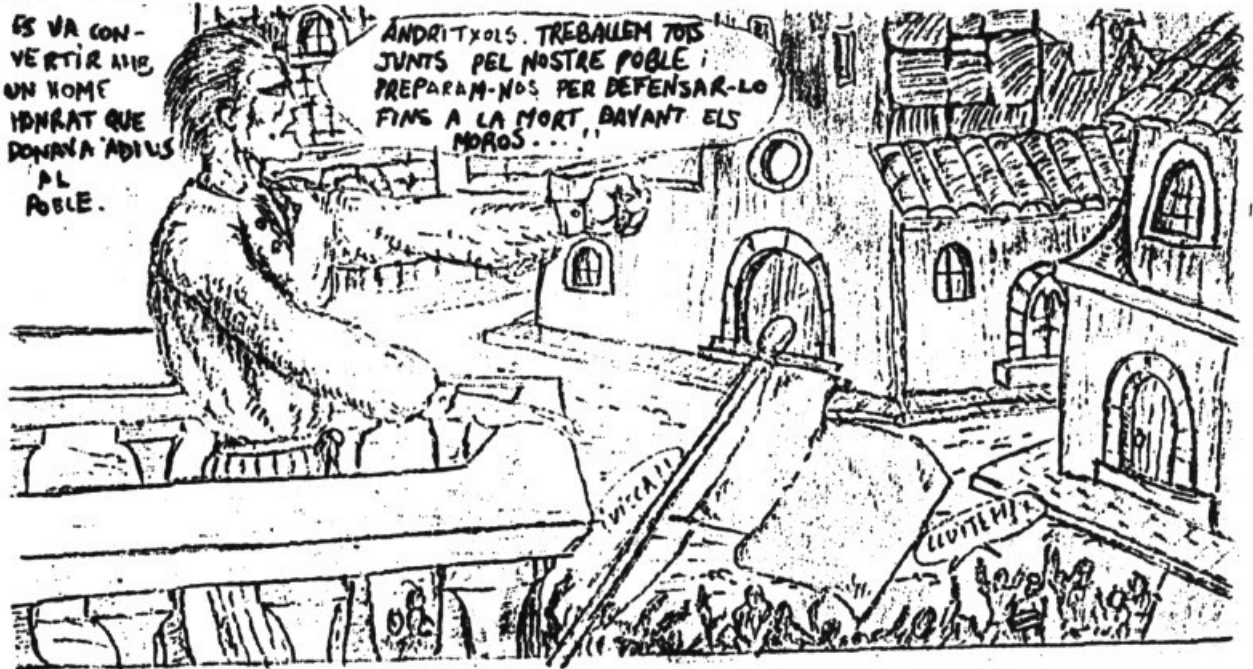
CAMP DE MAR - MALLORCA

A ANDRÒTEU EL VAER
 RABER COM A UN HEROI. VA
 ESCORRAR EL MAL NOM DE LA
 SEVA FAMILIA EN EL PASSAT
 I VA COMENÇAR UNA NOVA
 HOA COM EN JOAN DE
 SON CORGO

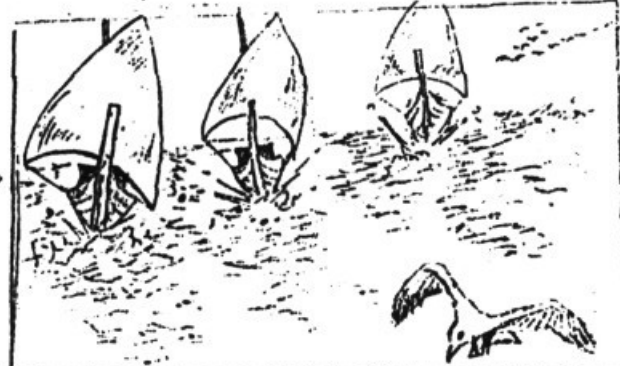
ES VA CON-
 VERTIR ABE
 UN HOME
 IDRAT QUE
 DONNA ADIUS
 AL
 POBLE.

ANDRITXOLS. TREBALEM TOS
 JUNTS PEL NOSTRE POBLE I
 PREPAREM-NOS PER DEFENSAR-LO
 FINS A LA MORT, BAYANT ELS
 MOROS.

PART II

L'ATAC DE 1578

DESPRÉS D'UN
 CERT TEMPS DE
 PAU, ELS MOROS
 DESEMBARQUEN
 DE NOU A LES
 ILLES. ES
 EL 2
 D'AGOST
 DE
 1578

Una bona obra que funciona a Andratx des de fa uns 2 anys és l'Escola d'Adults, de la qual en són promotors l'INEM i l'Ajuntament, amb la col.laboració del Ministeri d'Educació i Ciència.

Per a poder donar una relació de la mateixa i del seu funcionament N'ALÍ s'ha apropiat fins als locals que hi ha devora la Casa de la Vila i allà hem mantingut una bona i agradable xerrada amb els seus dirigents que són: Emelia Florit Mora, assistenta social; Onofre Carreño Cano i Margalida Esteva Jofre, professors d'E.G.B.; i Anastasia Jiménez Serrano, professora i mestra dels tallers.

- Bon dia; podrieu parlar-nos de l'Escola d'Adults per a la Revista N'ALÍ?

-Encantats i amb molt de gust... Mirau, l'Escola d'Adults està en el seu tercer curs que ha començat a l'octubre i n'estam molt contents ja que ha tingut una acollida immillorable. La matrícula s'ha triplicat: de 60 alumnes que hi havia el curs passat en tenim enguany més de doscents.

- Quines ensenyances o cursos s'imparteixen?

- Primer de tot per a obtenir el Graduat Escolar que és el

principal objectiu de l'Escola: hi ha 52 alumnes.

Després per al Certificat d'Estudis o d'Escolaritat: 10 alumnes; l'Alfabetització (per aquells que no saben res): 18 alumnes; Curs de Català: 25 alumnes; Curs de Corte i Confecció: 28 alumnes; Curs d'Anglès: 33 alumnes; Curs de Castellà per a estrangers: 8 alumnes. I destacar els cursos del Pla F.O.R. que l'INEM subvenciona, donant 12.000 pts. mensuals als alumnes de menys de 25 anys que no cobrin ATUR i 33.000 pts. als alumnes de més de 25 anys que faci més d'un any que no cobren ATUR: 34 alumnes.

Estan en projecte també uns cursos de Ceràmica, Cuina i Electricitat. Voldriem fer a sebre que, fora del Graduat Escolar, la matrícula pel demés està oberta durant tot l'any.

- Quin horari té l'Escola?

- De les 15'30 a les 21'30 tots els dies, de dilluns a divendres. Pel Graduat l'horari és cada dia a les 18'30. Els cursos especials i tallers es donen un dia a la setmana. Els altres 4.

- Característiques dels alumnes: edat, condició social?

- De 16 a 65 anys. Predominen els de 18 a 25 anys i les dones més que els homes, També cal dir que la majoria són peninsulars.

- A què es deu això?

- És normal, ja que entre els immigrants es troba la majoria de gent que no tenen estudis. Els mallorquins han anat a escola i a repàs durant l'edat escolar. Ara bé, hem de dir que els mallorquins sense estudis són més reticents a anar a una Escola d'Adults.

- Vos pareix que l'Escola respon a una necessitat real?

- Sí, i molt real... Mirau, a Andratx hi ha un problema seriós de baix nivell cultural. Segons les dades del Patró Municipal de 1.986 el nombre d'analfabets dins el terme municipal d'Andratx és de 261 i el de les persones sense estudis, o sia, sense Graduat Escolar ni Certificat d'Estudis, és de 2.040. L'Escola vol ser una resposta a aquest problema. És una resposta bona però insuficient. Ara bé, fem feina amb il·lusió i entusiasme per què ha tingut bona acollida. L'augment de la matrícula ho demostra.

- Quins problemes té l'Escola?

- Els inherents a tot funcionament. El principal problema és interessar a la gent per què trobi gust a aprendre, no només per tenir un paper que les hi obri més portes a l'hora de cercar feina. És difícil, però a poc a poc es va aconseguint.

- Voldríeu afegir qualche cosa més?

- Sí, manifestar el nostre agraïment a les Institucions, especialment a l'Ajuntament, per l'interès i recolzament que ens donen i repetir que consideram que és una tasca profitosa i que la fem amb il·lusió i entusiasme. Volem també agrair a la Revista N'ALÍ haver tingut interès per parlar de l'Escola.

Moltes gràcies a vosaltres, i vos desitjam que amb el mateix entusiasme pogueu dur a terme aquest curs i els venidors.

N'ALÍ

A L'AGUAIT

Continuam la nostra secció.

Aquesta vegada ho farem amb un llinatge que també es troba amb freqüència per Andratx, si bé no tam com el que presentàrem el mes passat.

JUAN

Perteneix als que es poden qualificar com a "Noms de sants del Nou Testament". Del nom Johannes, pres principalment per devoció al Baptista; en hebreu significa "Déu dona gràcia". Del mateix nom existeixen cognoms derivats com a diminutius: Joanet, Joaní, Joanot, Joanic, Joanico, Joaniquet. Existeix amb les variants Joan, Juan, Chuan. També hi ha cognoms composts de Joan i un altre nom de sant: Joananton, Joanmartí, Joanmiquel, Joanpere i en forma arcaica Juany i Jovany, escrit també Jubany.

A la conquesta de Mallorca (1.229) vingué Cosme Juan i es quedà heretat amb dues jugades l'alqueria Punxuat en el terme de Montuiri...

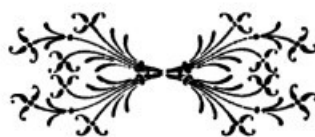
PUJADA A LLUC

A punt d'entrar en màquines aquest número, el grup d'Andratx "Lluc a peu" ha organitzat una nova pujada a Lluc a peu des d'Andratx en tres dies. Les hi desitjam un bon èxit.

Gregori Juan, en 1.552, lluità braument contra els "moros" que havien desembarcat el 30 de setembre d'aquell any a Valldemosa.

En 1.553 els turcs feren matx i sembraren terror i desolació a la vila d'Andratx, fins que el seu caporal fou mort, gràcies al coratge i bravura d'En Rafel Juan de la possessió de Son Corso d'Andratx.

Les seves armes són una espiga de blat, fulles i rels, que aguanten dos lleons; tot d'or damunt camp blau.

Al llegar a estas fechas, agriculturamente hablando ha terminado la faena de recogida de la almendra y algarrobas. Es momento de hacer balance y reflexión sobre lo que ha dado de sí dicha cosecha.

La cosecha en cuanto a cantidad y calidad de los productos puede considerarse como mediana, pero relativa al precio de mercado de los mismos, una vez más no ha alcanzado un punto acorde con las circunstancias que encierra este sector.

Durante la temporada de recogida el precio de la almendra ha oscilado entre las 60-70 pts./kg., y para la almendra, 310-340 pts./kg., siendo para la algarroba entre 20 y 30 pts.

No tenemos que olvidar que en nuestro municipio la primera fuente de ingresos es el turismo, seguido por la construcción a resultas del primero, y que en dichos sectores sus productos o servicios derivados cada año sufren un aumento en alza o una buena revalorización, contrapartida que hace posible hacer frente a los salarios, en alza, y a las prestaciones sociales. Por otra parte los productos agrícolas, al mantenerse o mejor bien a la baja, de año en año hacen imposible hacer frente

al coste salarial de la mano de obra.

¿Quiénes son las personas que realizan la recogida de los productos aludidos? En las mayoría personas jubiladas, que gozan de una pensión mediana, bien ganada por su trabajo. Otras que durante toda su vida se han dedicado a la agricultura y que ahora, a falta de unos años para la jubilación, no quieren buscar otra ocupación (opinión que nos parece muy acertada), y finalmente, algunos que la realizan en sus horas libres, (sábados y domingos).

Pero, ¿y todas estas fincas, cuyos propietarios por las razones o circunstancias que sean, les sea imposible atender a la recogida, y tengan que contratar personal? Si el cálculo no falla, seguramente el valor de los productos no será suficiente para realizar el pago de la mano de obra.

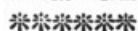
Hace unos años había personas que se encargaban de efectuar la recogida de estos productos, siendo el beneficio a medias con el propietario de los terrenos, pero últimamente esa recolecta ya se realizaba al 66% para el recogedor y un 33% para el propietario, pero si los productos agrícolas no sufren

Hostal
Ristorante
Pizzeria
MODERNO

Cra. Camp de Mar, 5 PUERTO DE ANDRAITX
Tel. 671650

SNACK - BAR

GALICIA

ESPECIALIDAD
EN MARISCOS
Y PULPO A LA GALLEGA

TAPAS VARIADAS

Isaac Perol, 37
Tel. 67 27 05

Puerto de Andraitx
(Mallorca)

CARPINTERIA **H. Cervantes**

Muebles y Decoración

TISCHLEREI
CARPENTRY
MENUISERIE

C/. España, 4
Teléfono 67 11 62
PTO. ANDRAITX

Restaurante Miramar

*puerto de andraitx
Mallorca*

tel. 67 36 37

SERVICIO OFICIAL

Francisco Cañellas Mascaró
SERVICIO Y VENTAS

Carretera Puerto, 55
Teléfono 67 23 09

SERVICIO RENT A CAR
Puerto de Andraitx

TUCASA

TODO PARA LA CASA, S. A.

C/. Galicia, 27 - Teléfonos 67 13 03 - 67 28 13
07150 ANDRAITX

materiales construcción

una variación en alza, seguramente dentro de poco esa fórmula quedará desfasada y serán muchos los propietarios que optarán por el abandono de dichos productos y con la consecuencia del deterioro de las fincas o terrenos, porque no hay que olvidar que luego todas las fincas deben realizar las faenas de labranza y arreglo de los árboles.

Es más que probable que dentro de unos diez años tengamos una cifra importante de terrenos de almendra y algarrobas abandonados y sin cultivar, dando ocasión a que malezas, matorrales y otros invadan y conviertan con el tiempo a una tierra de cultivo en puro bosque.

Y uno se pregunta si es posible esa alza de productos

(vé de la pág. 5)

mortuòria. D'una o de totes resta la tradició dels panellets dels rosaris, el pa que va anar minvant de tamany i enriquint-se amb llèpolia a la diversitat de sabors d'avui en dia. La base és: ametla o fruits secs, sucre i ous i la mescla d'essències diverses. I l'enfilarlo a un cordell.

Regalau un rosari als vostres al.lots de la casa o a qualque conegut si no en teniu a la fa-

agrícolas que podría animar y constituir un punto de estímulo hacia el conservar y cuidar esos árboles y terrenos que constituyen nuestro entorno natural.

Lo que si es posible es comparar el precio de una bolsa de almendras de 60 o 100 gramos en el mercado o en cualquier tienda de nuestros pueblos y no hablamos del precio del mismo producto en el sector turístico, y llegamos a la conclusión, una vez más, que los intermediarios son los que más provecho sacan, y que los que realizan el trabajo más laborioso y penoso ni siquiera llegan a alcanzar un salario justo.

ASPA

mília i explicau-li els costums que conegueru anys enrera per a Tots Sants i el dia dels Morts. A més de que ell saborirà una ambrosia, conservareu una tradició oral que ferà que el dia de demà estimin i no deixin que es perdin aquestes coses nostres. LO COC

DE S'ARRACÓ

La primera paraula que pronunciarà aquest nin serà en mallorquí.

Els infants que ara neixen a la nostra illa són ciutadans del món per dret propi. La paulatina desaparició de les fronteres, l'expansió dels mitjans de comunicació i l'agilització dels transports, posaran a l'abast de tots aquests infants la possibilitat de visitar o de fixar la residència a qualsevol lloc del món. Per tot això no hi ha res tan important com

oferir-los, des de molt petits, la possibilitat que siguin vertaderament conscients de la seva pròpia identitat i que puguin sentir-se dignes hereus de tota la riquesa de la nostra cultura. La normalització de la nostra llengua i el coneixement de la nostra cultura és l'únic camí perquè puguin aconseguir-ho. La nostra obligació, evidentment, és facilitar-los-ho al màxim.

Ja treballam a la

Mallorca del segle XXI.

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

FUTBOL: SE RENACE DE LAS CENIZAS

Decía en mi último escrito que el C.D. Andratx debía ir en busca de la identidad perdida. Hoy debo recalcar que el Andratx empieza a renacer de sus cenizas y me explicaré.

Era un pulso de gran fuerza el que debía realizar la entidad local tras el giro total de política que se pensaba dar al club, quizás yo era más crítico y apoyaba por el "borrón y cuenta nueva", pero no la transición que se pensó por parte de los nuevos directivos andritxoles. Esta ha empezado a dar su fruto y se viene realizando paso a paso y con firmeza.

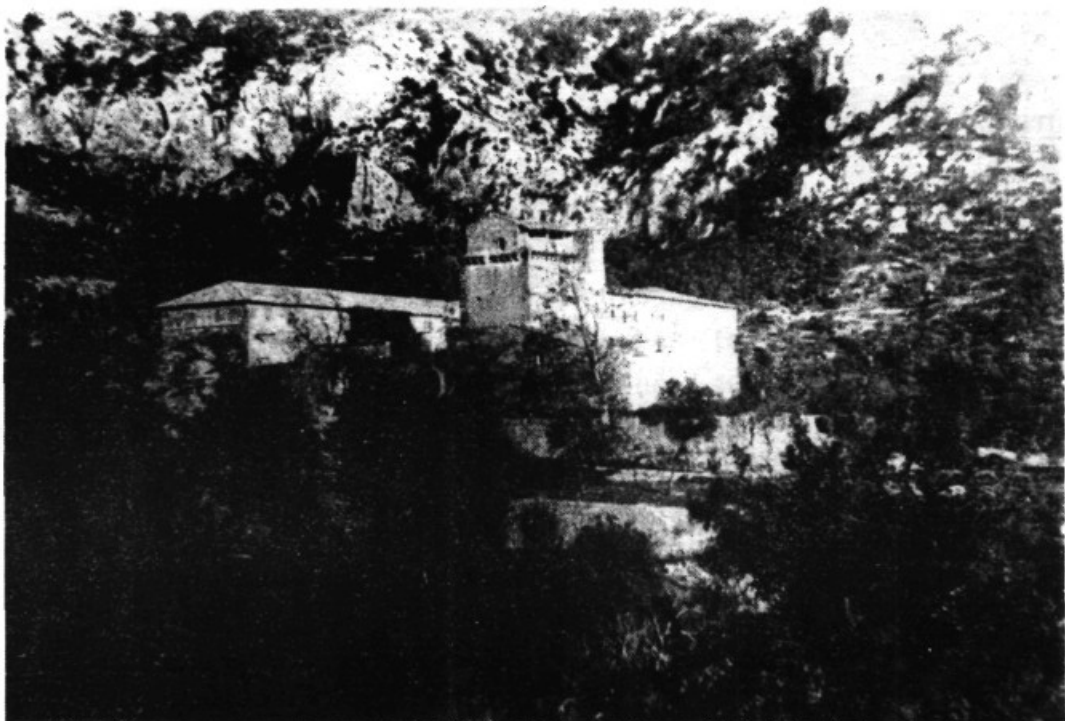
Tras unos ligeros titubeos, normales si repasamos la manera en que se embistió al toro, unos meses nos han hecho ver que tras unos resultados malos, empiezan a venir mejores, también que el futbol, que presenciamos, sin ser el de unos superstars, empieza a calar en el ánimo del aficionado los jugadores se han dado cuenta del compromiso adquirido y hoy por hoy están dando en "callo". Resumiendo, que la cosa empieza a ir para arriba paulatinamente y sin que por ello tengamos que lanzar las campanas al vuelo.

Vendrán momentos mejores y habrá algún desliz, pero lo marcado en principio se está cumpliendo a rajatabla y por el momento hay que dar más margen y esperar.

Pero no sólo en lo referente al plan deportivo está renaciendo el club local, también sabemos de buena tinta que la parte económica no había sido nunca tan boyante y ello es de alabar. Ciertamente que ahora no son muchos los pagos a realizar, ya que los compromisos son mínimos, pero lo bueno es que todo el mundo colabora de manera espontánea y se han superado los baremos puentes en principio. Por ello hay que alegrarse, ya vendrán momentos duros y a principios de año se podrá calibrar si el presupuesto está cubierto y si las cosas se hacen como deberían.

Lo dicho: el C.D. Andratx renace de sus cenizas. Alegrémonos todos los deportistas y andritxoles en general, el porvenir de la entidad se vislumbra limpio y cálido. Al tiempo ya habrá que estudiar lo que es superable y lo que hay que mantener. Por el momento dejemos la fiesta en paz.

RECORDS D'AHIR

Aquest castell ha sofert moltes transformacions darrerament i hi ha estona. Aquí teniu com era Son Mas en 1915.

L'altra foto és d'una institució recent però ja veterana i en constant renovació. La Banda de Cornetes i Tambors en 1983.

